

1885 - 1913 - 1935

A mi ünnepünk!

A Budai Napló fennállásának 30 éves és Viraág Béla szerkesztő írói működésének 50-ik évfordulóján

— A jubileumot a Hollós Mátyás Társaság rendezte —

Viraág Bélának

50 éves írói jubileumára írta:

Gegus Dániel

Félszázad év! Egy hosszú emberélet,
Ajándokul kivételek ha kapják,
Emelje le mindenki a kalapját,
Ha ily életről zendül fel az ének.
Meghajtott fővel álljunk meg előtte,
Ragyogó álmok sorát aki szötte,
Mikor maga a keret is csak álom,
Mikor még szép volt minden a világon.

Ott indult el az acéltollnak hőse,
Ahol leszállott felhőkből a Kárpát,
Hol lábai a szabad földet járták,
Hol bérci sas volt valamelyik őse.
Sasszárnyon indult vágyak és remények
Ádta lökést a húszéves legénynek,
Ment könnyű szívvel keresni a sorsát:
Előtte volt a szép, nagy Magyarország.

Magyarország te elröppent szép álom,
Minden fiadnak a kebled kitértad,
Magot adtál az énekes madárnak
És tetted, hogy a fészkére találjon,
Kis, szürke hősünk is megrakta fészket,
A magból is mindig kivette részét,
Serényen járt kis acéltolla lába
S hálásan szötte szépséged dalába.

Az évek teltek, vége lett a nyárnak.
Szép barna fűrtöt fest az ős fehérré,
De bohém lélek nem gondol a télre:
Örül a fénynek, örül a sugárnak.
Vidám csicsérgés a poéta fészke,
Idők múlását hogys venné észre,
Csak mikor a világ egyet fordul:
Rá is lecsap a sors haragja zordul.

El-el mereng a nagy temetkezésen,
De nagy hite nem adja fel a harcot:
Amiért hosszú ötven éve harcolt.
Nem, nem fog az megsemmisülni még sem.
Kis tolla fut, a sok csapást megállja:
Él a magyar s áll még az ő Budája,
És nem pusztulhat el a magyar élet:
Ezt mondja benne a turáni lélek.

Itt állsz előttünk kissé megtörötten
Bátor hőse az apró acéltollnak,
Múltad fényébe elmerül a holnap.
„Elvégezem, amiért ide jöttem.“
Ez van felírva tisztos homlokodra. —
Lelked kincselével bőven megrakodva,
Magyar igének magvetője voltál:
— Állj hát tovább, te régi magyar ottár!

Budapest, 1936 március 6.

Buda nagy jövője

Emlékezetesen szép ünnepet rendezett a Szent Gellért Szállóban e hó 10-én a „Hollós Mátyás Társaság“ abból az alkalomból, hogy megalakítása körül oly nagy érdemeket szerzett és lapját, a „Budai Napló“ a Társaság szellemében vezető szerkesztő: Viraág Béla irodalmi működésének ötvenedik évfordulóját megünne-

Buda társadalma szívesen vett részt ezen az ünnepen, mert érzi, tudja, hogy mivel tartozik annak a szerkesztőnek, aki egy életet szentelt Buda fölvirágoztatásának, önzetlenül szolgálva ez elhanyagolt városrész ügyét. Önzetlenül, — mert öreg korára sok öröm jutott neki, látva kitartó küzdelmének gyümölcsét, — de anyagilag, gondterhes napok előtt áll.

Művészi est

Este 6 órakor József Ferenc dr. főherceg megérkezése után kezdődött a műsoros rész, a szálló hangversenytermében, amelyen a megnyitót beszédében a „Hollós Mátyás Társaság“ tizenöt éves eredményes működését ismertette

HENNYEY VILMOS dr.
államtitkár,

a Hollós Mátyás Társaság elnöke, de átengedte a szót mindjárt az üdvözlés után

RIPKA FERENC dr.
nyug. főpolgármesternek,

aki elismerő meleg szavakkal máltatta a jubiláló lapszerkesztő érdemeit, akivel csaknem három évtizeden át együtt dolgozott. Felsorolt számos eszmét, amely ennek a közös működésnek a révén valósult meg és végül éltette a jubilánst. Hozzáfüzte a saját üdvözléséhez Bárczy István ny. miniszter v. főpolgármester üdvözlését, akit ifjúkori barátság fűzi Viraág Bélaéhoz.

Ezután ismét Henney Vilmos vette át a szót és ismertette azokat az eszméket, amiket Buda érdekében szolgált a Hollós Mátyás Társaság, nagyrészen Viraág Béla kezdeményezésére. Az elnöki beszédet teljes terjedelmében közöljük:

A Hollós Mátyás Társaság megalakulása

Szívből köszönöm, hogy meghívásunkra ily szép számban megjelenni és megjelenésükkel minket és az ünnepeltet megtisztelni kegyesek voltak. Különösen köszöntöm József Ferenc főherceg ő fenségét, az ő személyes jelenléte örökké megmaradó becses emléke lesz Viraág Bélának és társaságunknak. Fenséges Uram! Hálás lelkesedéssel vettük tudomásul azt is, hogy Fenséges Uram megtisztelt a Hollós Mátyás Társaság-ot a díszelnöki tisztség elvállalásával.

Ezt a mai ünnepet a Hollós Mátyás Társaság írók, művészek és tudósok budai egyesülete rendezte abban a tudatban, hogy Buda nagy közönsége együtt érez vele, amikor Viraág Béla 50 éves írói és 30 éves Budai Napló szerkesztői évfordulóját hálás szívvel, elismerésével emlékeztetéssel teszi. Viraág Béla egész életében eszményekért küzdött.

Viraág Béla amikor idejött közénk Budára,

A jubiláris ünnepen részt vett József Ferenc főherceg is, — de megjelentek jóbarátai, tisztelői és hívei, hogy elhalmozzák jókívánságaikkal.

Az ünnepet két részre osztotta a rendezőbizottság, amelynek élén ketten állottak: hennyei Henney Vilmos dr. államtitkár és Gegus Dániel ny. főkapitányhelyettes.

Az első része műsoros est volt, amely 6 órakor kezdődött, amelyen kiváló művészek vettek részt, a második rész a társasvasora, amely a gyógyászati márványtermében volt, amelyen mintegy másfélszáz vendég jelent meg és harmincan köszöntötték az ünnepelt szerkesztőt.

már elejétől fogva érezte, hogy működése csak akkor lehet eredményes, ha azt társadalmilag is alátámasztja. Ezért korán kört gyűjtött maga köré, ezzel a körrel közölte gondolatait, eszméit, megbeszélte terveit és viszont e körből merített újabb eszmét és gondolatot. E magánkörből fejlődött a Hollós Mátyás Társaság, amelynek eszméjét, 1915 október 15-i számában, a Budai Napló vette fel első ízben. Akkor a lapok sokat foglalkoztak az új alakulattal és a Pesti Napló azt írta: hogy „a tudós művelődés és muzsák barátjai a főváros komolyabb és csendesebb részében immár megmozdultak“.

Régebben a budai írók, művészek és tudósok Pestre jártak a Newyork kávéházba, 1915 óta Budára gyűjtötte össze őket Viraág Béla és kiéngesztette e kört Buda társadalmának színe-járával. A társaság formális megalakulása, hosszú vajúdas után csak később, 1920 február havában következett be fényes külsőségek mellett. A társaság díszelnökségét gróf Andrássy Gyula, gróf Apponyi Albert, gróf Karacsony Jenő és Rákosi Jenő vállalták. Elnöki tanácsában ott látjuk Ripka Ferencet, Kozma Jenőt, Nemes Antal pöspököt, Becsey Antalt, Hubay Jenőt, Lechner Jenőt, Tormay Cecilt, Szabó Dezsőt, Sziklay Jánost, Rákosi Vikort, Thiring Gusztávot és másokat: írókat, művészeket, tudósokat és Buda közéleti nagyságait. Az első ügyvezető elnök Pintér Jenő, utána Moray Győző, aztán Szabolcska Mihály és legutóbb Szávay Gyula. A társaság háznagya elejétől végig Viraág Béla volt, aki e szerény emlen volt a társaság tulajdonképpeni mozgató ereje.

A díszelnökök innapi alkalmakkor országára szóló beszédeket mondtak, amelyekből az egész sajtó viszhangozott. A Hollós Mátyás Társaság rendszeres heti összejövetelein kívül, vita üléseket, művészi matinékat és estélyeket rendezett, melyeken a Budai Dalárda, az Operaház tagjai és maga Hubay Jenő is szerepelt. Karacsony Jenő gróf a Társaság részére gyönyörű Mátyás-erleget adományozott.

A Társaság Buda összes közérdekű tudományos és művészeti kérdéseit felkarolta, azokat sajtó útján — elsősorban a Budai Naplóban — cikkekkal, felszólalásokkal, memorandumokkal és hatósági beadványokkal támogatta.

A Társaság tevékenységéről, mely egyúttal ünnepeltünk szívós, lankadatlan munkásságát is

visszatükrözteti, a következőkben adunk képet. Érdekes lesz azokat az eszméket feleleveníteni, melyek Budát az utolsó három évtized folyamán mozgatták.

Óbuda hagyományai

Fővárosunk területén Óbudának van a legrégebb történelme. A Hollós Mátyás Társaság a történelem e kincseit kívánta feltárni. Itt volt már kétezer évvel ezelőtt Akvinkum, a nagy kereskedelmi gócpont, mely Ázsiát és Oroszországot köfötte össze Európával. Az ebből az időből való város romjait kerestük. A kiscelli Schmidt-féle kastély, mellyel sokat foglalkoztunk és melyet volt tulajdonosa a fővárosra hagyományozott, szintén e régi időkből származik és valószínűen királyi palota volt. Sürgettük Óbuda környékén Árpád sírjának kutatását. Hetényi főkapitányhelyettes és lelkes társai most ügylátszik meglelték a Bohm-féle téglagyár helyén. És ott vannak Óbuda talajában eltemetve a római és későbbi török időkbeli való monumentális fűrdők. A Római-fürdő környékén tagtársunk Tausz Béla elgondolása szerint új fürdőtelepet kívántunk volna létesíteni. Bevonná e Csillaghegyet, a közelben lévő, elhanyagolt Árpád-fürdőt és új gyógyforrások feltárással kifejleszteni, ezt Pávai-Vajna Ferenc tagtársunk tudós geológus segítségével.

Harc a füst ellen

Állandóan küzdöttünk ama gondolat megvalósításáért, hogy a gyárakat Óbudáról és a Szentendrei-útról a főváros déli medencéjébe, a Kelenföldre áthelyezzék, nehogy a gyárkémények füstje végigvonuljon a fürdőváros felett. Nagy harcot folytattunk az óbudai téglagyárak ellen, azért, hogy üzemüket a solymári völgybe tegyék át, ahol megfelelő talaj- és téglanyagot találnak, mert mostani helyükön, a Mátyáshegy oldalán, eszámzást idéztek elő és ennek a szép vidéknek további fejlődését és beépítését tették lehetetlenné. Segítettünk dűlőre vinni az óbudai Dunahíd ügyét, mely e városrész újabb fellendülésének voti meg alapját.

A Szépvölgy ügye

Óbudát a fővárossal Újlak nevű része köti össze. Ott egy romantikus völgy, a Szépvölgy terül el, mely még feltárva ninesen. Arra törekedtünk, hogy a villamos vasút 4. sz. vonalát a Hídvölggyből ezen a Szépvölgyön át vezessék Újlak felé és így körforgalomban vissza a Berlini-térre. Tagjaink közül főleg Szilágyi Károly és Rév Sándor kiűdöztek Óbuda jövőjéért, Andréka Károly és Orova Zsigmond biz. tagok segítségével.

Kelen földje

Budának legújabb, legmodernebb része a Lágymányos. A Hollós Mátyás Társaság sokat foglalkozott e városrész fejlődésével. Azon volt, hogy az azt ketté választó nagy vasúti töltést helyezzék át a Duna mellé, hogy e városrésznek a töltésen túl fekvő alsó részét a fejlődés hálózatába bevonják. Azt akartuk, hogy az összekötő vasúti híd budai környékét megfelelően rendezzék és kiépítsék. Az összekötő vasúti híd két oldalára, a főváros állandó kiállítás részére végleges területet

tervezünk a város tulajdonába került Nádor-kert parlagon fekvő területének felhasználásával.

Ideális terv

Ugyanide tervezte újabban Lendl Adolf, társaságunk kiváló tagja, a természetrajzi múzeumot, planetariumot és az óslénykertet. Az erre vonatkozó terveket minden részletében kidolgozta. E munka megvalósítása esetén a főváros egyik büszkeségé válna s ezért elfogadását és keresztülvitelét évek óta sürgetjük. Annyira már eljutottunk, hogy az illetékes tényezők az ügyet felkarolták, a továbbiak már csak a pénzügyi helyzet jobbrafordulásán múlnak. A Duna mellé tervezett ezek az építkezések a főváros dunamenti látképének is nagy előnyére lennének.

Új fürdőváros

A Lágymányoson nagy jövő elé tekintenek a világhírű keserű- és sósvízforrások. Itt modern új fürdőtelep létesítéséért harcoltunk, a Dobogó-domb alatt az örsödi völgyben. Ha kiépülne ez a telep, Karlsbad hírével vetekedne. Új fürdővendég forgalom megeremtelésével újszerű kamatoztatná a reafordított befektetést és megakadályozná, hogy a magyar idegenben költse pénzét és keresse egészsége helyreállítását.

Budai kérdések

Foglalkoztunk azzal is, hogy az összes felsőbb tanintézetek kihelyeztessenek a műegyetem környékére. Ott egy deáknegyed létesüljön, mely távolabb a nagyvilági város mételező hatásától, az ifjúság erkölcsi és egészségi szempontból megfelelőbb nevelését tenné lehetővé.

Sürgettük a farkasréti temető felhagyását és áthelyezését, mert a hegyvidék további fejlődésének útjában van.

Részünk van abban is, hogy immár épül a Boráros-téri új Dunahíd és a kelenföldi sugárút, ami a Lágymányos fejlődésének ad új lökést. A Lágymányos ügyeiben főleg Becsey Antal tagtársunk járt kezünkre és fejtett ki egyébként is külön említésre méltó kiváló tevékenységet.

Új életet a Vizivárosnak

A Viziváros ügyeit annak országgyűlési képviselője Kozma Jenő tagtársunk segítségével karoltuk fel. Azért küzdöttünk, hogy e városrész a főváros alsó és felső hévíz forrásait összekötő, dunapart parkozott sétánnyá alakíttassék át és ily formán Buda fürdőváros központjává váljék. Ide egy dunahíd létesítését is sürgettük, mely Budát a Lipótvárossal kötné össze. E hidat azonban csak gyalogjárónak, vagy a Duna alatt alagútszerűen megoldandónak gondoltuk el. A viziváros fejlesztésének ügyében tagtársunk Szalay Sándor volt előjáró is szerzett érdemeket.

A magyarok vára

Buda várában Nemes Antal püspök tagtársunk után indulva ó-magyar városrész, magyar akropoliszt, gondoltunk kiépíteni. Palotákat és házakat ó-magyar keleti stílusban. A Várban található sok régiség, földalatti őseletek feltárást, konzerválását, történelmi épületek megfelelő megjelölését szorgalmaztuk. A közeljövőben megnyitót

hadimúzeum felállítását ott a Várban a Hollós Mátyás Társaságnak is van érdeme, mert e részben Aggházy Kamill ezredes úr tagtársunk végzett felette érdemes munkát.

A Tabán jövője

Nagy tevékenységet fejtettünk ki a Vár aljában elterülő Tabánnak a fürdőváros céljaira való rendezése ügyében. Egy irredata városrészt kívántunk ott létesíteni. A trianoni gyászos határozat folytán töltünk elszakadt minden törvényhatóság és város részére épületet emeltünk volna sajátos stílusban és berendezéssel, néprajzi sajátosságával. Ezek szállásul is szolgáltak volna a hazájukat látogató odaváló honfitársak számára. A Gellérthegy északi és a Naphegy keleti oldalán épül ez a Skansen faluhoz hasonló városrész körülbástyázta volna a királyi várban tervezett régi magyar ó-várost. Ez a mi tervünk azonban ma már csak a jövő zenéje. Azzal, hogy e városrészt egyelőre parkirozták, Szendy Károly polgármester erre az ügyre a mostani viszonyoknak megfelelő legjobb megoldást találta, amely a jövő fejlődésnek nem prejudikál.

Fürdő központ

A Vár alatt elterülő nagy Vármező ügyét is állandó napirenden tartottuk. Azért küzdöttünk, hogy a katonai kinetár adja vissza ezt a területet a fővárosnak; mert úgy vélekedtünk, hogy Budán a város közepén nem maradhat meg egy húszholdas terület kaszáló rétnak. Terveket dolgoztunk ki, hogy park keretében ezen a területen épüljön a már említett természetrajzi múzeum, ide állítsák Attila szobrát, vagy itt létesítsék a Sportstadiont.

A város látkepe érdekében kívántuk, hogy a Várhegy idetékelt oldala ne magas bérházakkal, hanem terraszszerűen kertes villákkal építessék be, amit ha elfogadtak volna, nem fenyegetné most a hegyesüszámlás sem.

Ezen a környéken fekszik az államvasútak Déli-pályaudvara, e városrész fejlődésének útját állva. Terveket dolgoztunk ki, hogy e pályaudvart kijebb, a délviasúti alagút bejáratához helyezték át, a mostani délpályaudvar helyén új városrész épülhetne és vihetné tovább e környék fejlődését.

Megindult a harc

Buda fürdőváros kérdését az első között a Hollós Mátyás Társaság karolta fel, amikor 1920-ban Ripka Ferenc tagtársunk terjesztette elének a Buda világfürdőre vonatkozó elgondolásait. Ezt az ügyet azután állandóan napirenden tartottuk, fürdőanketteket rendeztünk, amelyeken Schafarik, Hankó Vilmos és más előkelő tudós és neves orvos újból és újból fejtegette a fürdőváros eszméjét. A budai Dunaparton a Gellért-fürdőtől végig a Római-fürdőig egy nagy park kiképzését és szállodák építésével, az ivókúra és gyógyfürdés céljára való felhasználását terveztük. A Duna mentén új gyógyforrások feltárását vártuk, amit Pávai-Vajna Ferenc dr. neves geológus tagtársunk részben már meg is valóított. A fürdőváros kérdés az évek folyamán mind szélesebb körökben talált pártolásra és támogatásra. Megalakult dr. József Ferenc főherceg ő fensége vezetésével a Fürdőváros Egyesület. Nem lehet elcunok, hogy itt a kérdés fejlődésének egyes mozzanatait ismertessük. Tény az, hogy a Hollós Mátyás Társaság elhíntette és ápolta mag ma már terebélyes fává fejlődött, melyre fővárosunk életében nagy jövő vár.

A fürdőügy és idegenforgalom érdekében egyébként is nagy tevékenységet fejtettünk ki, különösen abban az irányban, hogy a kelettel létezésünk összeköttetést. Legyen Budapest megjelenésében a Nyugat felül az első keleti város és a kelet felül az első nyugati város. Azért harcoltunk, hogy Gül Baba elhanyagolt sírja körül mohamedán központot alakítsunk mohamedán egyház alapításával. Ezt a tervet hosszas utánjárással és a mohamedán hitközség megalapításával sikerült megvalósítani. Az új hitközség eredményesen fűzi a szálakat, hogy a négyházmilliónyi mohamedán-ság keleti világával a kapcsolatot létesítse. A budapesti új mohamedán hitközség főpapja, Husszeim Hilmi már másodikban járja a Keletet, most Arabiát és Indiát, hogy Buda fürdő- és idegenforgalmának propagandát csináljon. Az ügyet a Hollós Mátyás Társaságban László Zoltán tagtársunk kezdeményezte és Viraág Bélával meg is valóította.

A magyar ősiség

Nagy teret foglalt társaságunkban a turáni gondolat, ősi hazánk és eredetünk kutatása azzal együtt, hogy testvéri kapcsolatot és összeköttetést kerestünk a kelettel. Ezt az irányzatot, amelyet azelőtt mint kultúr leaesonnyodást kezelték, mi tettük népszerűvé a Budai Napló útján, amely állandó kapcsolatot tart a Kelettel. Nyilvánvaló, hogy a turáni gondolat csak előnyöket biztosíthat a magyarságnak: erkölcsi segítséget és pénzügyileg idegenforgalmunk fejlesztését. Az a nézetünk, hogy a turáni gondolatotól való idegenkedés csak téves elképzelésnek eredménye. Izzó hazaszeretet és a magyar hagyományokhoz való hűség jellemzi a Hollós Mátyás Társaság működését és ebben a gondolatban sürgettük a magyar ősiség és keleti eredetnek beható kutatásával is. Sajnos, a mi pesti tudósaink eddig inkább a nyugati viszonylatok ápolásával és felfedezésével foglalkoztak és a kérdés igazi, a valóságnak megfelelő oldalát elfogultságból elhanyagolták. Itt Zajtí Ferenc tagtársunk érdemeit kell kiemelnünk.

Eredmények

Csak futólag említjük meg, hogy a Hollós Mátyás Társaság kezdeményezésére írta meg Fraknói Vilmos püspök értékes tanulmányát Mátyás király koráról és Lechner Jenő „Buda műemlékeit” című becses dolgozatát,

hogy a Közmunka Tanács a mi előterjesztésünkre nevezte el a régi Albrecht-utat Hunyady János-útnak,

hogy a Mátyás királyra vonatkozó képek, könyvek, okiratok és érmek gyűjteményének kiállítását rendeztük,

hogy II. Rákóczi Ferenc és Thököly Imre ereklyét kegyeletes megőrzésére mozgalmat indítottunk, melyet Karafiáth Jenő annak idején a nemzetgyűlésen terjesztett elő támogatásra és mozgalmat indítottunk arra, hogy Attilának nagy emlékművet állítsunk Budán, erre Lechner Jenő és Füredi Károly készítették nagyszabású művészi mintát,

hogy Társaságunk a budai állandó színház és a Várszínház ügyét, később a Kugler Mihály elgondolása szerinti körvasút ügyét propagálta,

hogy a népakadémián rendezett sorozatos előadásokban kivettük részünket,

hogy a bécsi császári gyűjteményekben foglalt értékes gobelinek, köztük Budavára visszavételére vonatkozó 21 ilyen műtárgy külföldre juttatása ellen erélyes akcióit indítottunk stb., stb.

Végül a Hollós Mátyás Társaság humorára és Viraág Béla szellemességére valló azok a cikksorozatokra utalunk, amelyek a Budai Naplóban Dubonai Pál néven aláírással és Fordított város ómínén éveken át folytatólagosan megjelentek. Ezek a cikkek a fejlődő ifjú óriás Budapest mintegy kamasz éveit tükröztetik vissza és ferdeségeit osztorozzák jóindulatú szeretettel. Gondolatmenetük a Hollós Mátyás Társaság összejövetelén folytatásban gyökeredzett.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség! Ezek csak szemelvények a Hollós Mátyás Társaságban történekről, de egyúttal szemelvényei Viraág Béla áldásdús működésének, mert mindezek mögött ott lebeg az ő egyénisége, szellemessége, tisztánlátása, lankadatlan tevékenysége, fanatikus szeretete és odaadó hűsége Buda és a hozzá kapcsolódó magyar ősi gondolat iránt. Erre a nemesen lefolyt életpályára tűzi föl ma a Hollós Mátyás Társaság — Buda társadalmának nevében — az örök hálát, nagyrabecsülést, szeretetet és ragaszkodást elhervadt hatatlan koszorúját.

Még engedjék meg, hogy befejezésül felolvassam azt a költői szépségű levelet, melyet Havas István főtítkáruk intézett a mai alkalomra ünneplőnköz, mint a Petőfi Társaság főtítkára.

A Petőfi Társaság üdvözléte

Kedves Barátom!

Végtelenül fájlalom, hogy fontos ügyeim a vidékre szözlötték ép e napokban s így nem tudlak személyesen üdvözölni.

Ahhoz az ünnephez, amit ma tiszteletre Buda társadalmának rendez, a Dunán-innenek, a Tisza mentén, az elszakított magyarságnak is köze, része van. Az elmúlt félszázad alatt édes-vidám dalaidal, románcaidal, regényeiddel Te sok-sok szívet hódítottál meg. Tanuskodnak erről az egykorú lapok hasábjai, megjelent köteteid, melyeket ország-szerte olvastak az ifjak, lányok, szépasszonyok, egy boldogabb Magyarországot olvasói, mint amilyenek mi vagyunk. Aztán úgy történt, hogy bevettél magad Budavárába a harminc esztendő óta megszátalod szépségeit, földedet rajyogó bájait s védelmezted az odaadó hűség minden lovagi lelkességével. Harminc év óta vagy Buda szerelme, truba-durja, álomok, terveik millióimosa, Te a mindennapi gondok küszködő szegény napszámosa. De törődél

Társasvacsora

A műsoros estet követő társasvacsorán egymásután emelkedtek szólásra Buda társadalmának kitűnőségei. Legelőször Hennyey Vilmos dr. a „Hollós Mátyás Társaság” elnöke köszöntötte a Kormányzót és felolvasta az üdvözlőleveleket, táviratokat küldőinek neveit.

Elsőnek Becsey Antalt, a Budai Napló íróját és prófétáját köszöntötte, aki hosszú évtizedeken becsülettel töltötte be azt a helyet, amelyet a végzet számára kijelölt és méltatta azt a nagy lelki értéket, amelyet az ünneplő Buda közönsége számára jelentett.

Hanthy Haidékker János, a III. kerület előjárója Buda szerelme és rajongóját köszöntötte. Utána Lugmayer József dr. a Pénteki Borgazda Váli Gábor az iparosok nevében üdvözölte, mert Viraág Bélához régi szeretet fűzi az iparosokat, akiknek rendelkezésére mindig készen áll az ünneplő. Székely Vladimir ny. rendőrfőkapitányhelyettes megszokott jóízű humorával sorakozott a felköszöntők közé, majd Hubert Vilmos a Budai Iparosok és Kereskedők Köre nevében mondott felköszöntőt. Mikola Géza dr. az új Alsóváros köszöntet tolmácsolta. Korányi Márton lapszerkesztő szellemes köszöntője után Bárdos György dr., a Budai Társaság nevében, majd gróf Berényi János emelkedett szólásra és lelkes szavakkal a hegyvidék nevében köszöntötte meg Viraág Bélának, hogy érdekeiket szolgálta és Budát megismertette velük. Ungatlan Újság szerkesztője emelkedett szólásra. Zajtí Ferenc a turáni gondolat ébrentartóját méltatta beszédében. Medriczky Andor a Kelet bekapcsolása érdekében kifejtett szívós és kitartó áldozatos munkát méltatta lelkes szóval.

Ezután Hadzsi Ayasz Kán Ayar, a Budapesten tanulmányok céljából tartózkodó indiai mohamedán főúr köszöntötte angol nyelven, majd hindu nyelven Viraág Bélát, aki a Távol-Kelet turánisága nevében üdvözölt és különösképpen hangsúlyozta, hogy a jubilálás, valamint a Budai Napló Indiában és Japánban is nem ismeretlenek, mert ennek a kitűnő budai újságnak — úgy a turáni vonatkozású, mint a muzulmán érdekeket szolgáló — eikeit odakint lefordítják és a távoli Kelet legkomolyabb lapjai közlik. A beszédet Keöpe Viktor dr. tolmácsolta magyar nyelven. Az indiai felköszöntő után a budai Gül Baba mecset lelkesítő: Meckmegadics Izmail imám modott magyarnyelvű felköszöntőt, amelyben a magyar mohamedánok hűségéről és ragaszkodásáról biztosította az őz Viraág Bélát,

is Te ezzel, az ilyen kicsiségekkel, mikor Te a nagysággal, szépségek impériumáért lelkesedél! Ki volt gazdagabb itt nálad, rajongó bohém, akinek álmaiban ott él szülőföldednek, a romantikus Trencsének minden gyönyörűsége, nyugtalan hegy-völgye, napfénye, zivatarja! Valami lelkes bárd lehetett valamelyik ősd is már a Mátyásföld fejedelmének, Csák Máténak egykori udvarában, a regés várortnyok regőse, bájos várkisasszonyok vándorlatoza. De hát elvesztetted Trencsént s ahogy mi valamennyien siratjuk, gyászolod Te is, kései utód, trianoni trubadur!

Látom, hogy elkalandozott a tollam, holott nekem át kell adnom egy irodalmi társaságnak az üdvözlését, melynek ha nem is vagy becikkelyezett tagja, lélekben, jól tudjuk, rokona és nagyrabecsülője. Mert ez a társaság a Petőfi nevével viseli, annak a Petőfinak nevet, akinek az élet úgyszólván semmit sem adott, de aki a mi életünknek hitet, lángot, honszerelmet nyújtott, akkorát, mint előtte s utána is még: senki.

Hát ennek a Petőfi Társaságnak elnöksége általam küldi ma üdvözlését, meleg köszöntését Neked. Magszorítja kezdet s azt üzeni: „Az a Buda, amelynek harminc éven át énkesese voltál, ime, fölérredt álmaiból és egyre szépül, emelkedik. Szinte napról-napra ifjabb lesz, egy ma még küzdő, de egyre újuló ország méltó fővárosa. Öleljen téged is keblére, hű trubadurját, ennyit megérdemelsz tőle!”

Köszönt szívöböl tisztelő barátod.

Budapest, 1936 március hó.

Havas István,

a Petőfi Társaság főtítkára.

A közönség nagy figyelemmel hallgatta és elismeréssel fogadta a Hollós Mátyás Társaság működését is megvilágító eszméket.

A lelkes éljenzék csillapultával

SZIKLAY JÁNOS dr.

az ismert író és vezető publicista mondott ünnepi beszédet, amelyben szeretettel méltatta Viraág Béla működését, amely Budának minden érdekét felkarolta. Lelkesen fogadta ezt is hallgatóság.

A műsört szellemes humorral konferálta be

GEGUS DÁNIEL

író, ny. h. főkapitány,

akit kedves ovációban részesített a közönség.

Nagyarányú tapsal fogadta gróf Berényi Jánosné Török Irmát, a Nemzeti Színház örökös tagját, aki az ő nagy művészetével szavaltta el Gegus Dánielnek ünnepi ódáját az ünneplőhez. Nagy ovációban volt része, amikor a főherceg is üdvözölte a sikerült előadásáért, mint ahogy üdvözölte az ezután következő művésznöket, akik a műsoros estén részt vettek: Szalay Ilona operanékesnő, Schack Manka zeneszerzőt, aki a saját szerzeményeivel aratott tapsot, Kazacsayné Lázár Jolán szavalóművésznőt, aki Viraág Béla költeményeit adta elő meglepő művészetével, Komlóssy Emmát, a Népszínház volt nagyhírű tagját, aki magyar nótákat énekel és nem győzte ismételnit, végül Viraág Ilona mozdulatművésznőt, aki édes-tyja első költeményét, az „Akarom” című románót és a „Két cimborám” című költeményét adta elő mozdulatművészetével. Az énekzámokat Radnay György zeneszerző kísérte zongorán.

Művészi kiállítású jubileumi-emléklapot Viraág Béla ünneplése alkalmából Kwartapataki Pál festőművész rajzolta. Az emléklapot aláírók, soha el nem múló hálával és szeretettel köszöntik jóbarátjukat, illetve tisztelőiket: Viraág Bélát, 50 éves írói és szerkesztői jubileuma alkalmával.

aki egyben a magyarországi izlám konventjének tiszteletbeli elnöke. Beszédje végén imát és áldást rebegett az ünneplő fejére.

Az áhítatos csendben hallgatott beszéd után Pávai Vajna Ferenc dr. főgeológus, főbányataná-esos közvetlen meleg beszédében, a fürdőügy és a mélyfúrások lelkes protokollát üdvözölte Viraág Bélában, majd Baranszky Gyula dr., Lechner Jenő, Duday Alajos dr. előjáró, Nádas Béla dr. a Rózsadomb nevében, Tabori Kornél a budai társadalom figyelmét hívta fel Viraág Bélával szemben fennálló kötelezettségére az „igazmondó szék”-kel kapcsolatosan. Kornai István a Magyar Nemzeti Irodalmi Társaság nevében üdvözölte, udvarhelyi Kapeza Imre pedig mint a Budai Napló első előfizetője mondott szellemes beszédében festői képet rajzolt az árva hattúról. Nemes Jenő György dr. orvos szellemes szóval az orvosok üdvözlését hozta. Istók László az „Öserő” szerkesztősége és munkatársai nevében köszöntötte, majd ifj. Sebős Károly a barlangkutatók kérelmét tolmácsolta, hogy támogassa a barlangkutatás fontos ügyét.

Kedves jelenet következett ezután, amikor Gegus Dániel bekonferálta, hogy Fischer Gertrud, az ünneplő unokája is fel akarja köszönteni a nagypapát, aki megkerülve a hosszú asztalsort, két karjával átfogta a meghatottan ülő nagyapa nyakát és összeöskölte.

Gegus Dániel ezután kegyeletes szavakkal emlékezett meg az ünneplőnek közelmultban elhunyt hitveséről, aki a jubilálás hosszú, küzdelmes élet-pályájának hűséges támasza és mindenkor segítő-társa volt. A jelenlévők felállással áldoztak a halott nagyszónok emlékének. Köszönetet mondott az orvosoknak: báró Korányi Sándor dr. egy. tanár, Kalapos Imre dr. egy. tanárségéd és külön Domány Endre dr. budai orvosnak, hogy megmentették és lehetővé tették a jubiláló szerkesztő további működését. Viraág Béla emelkedett ezután szólásra és meghatottan köszöntö meg a lelkes ünneplést, amelyet — mint mondotta — nem várt és nem érdemelt meg, hiszen ő mindig Budáért dolgozott és amit tett, azt Buda érdekében végezte minden utógondolat nélkül.

Éjfél után járt az idő, amikor a szellemes, kedves, poetikus, de mélyeséges szeretettel elmondott beszédet véget érték. A közönség azonban még sokáig együtt maradt a lelkes barátságtól átfűtött, nem farszító estén és lassan oszlott szét, — búcsú-záskor még egyszer üdvözölve a jubiláló szerkesztőt.

Andriska Károly.

Az idegenforgalom ezer baja

Az Idegenforgalmi Érdekeltség Szövetsége a Szent Gellért Gyógyszállóban gyűlést tartott a kormány, a főváros és számos testület képviselőinek jelenlétében. Több fontos, aktuális kérdést tárgyaltak, így azt, hogy módot kell találni a szállóknak tavaly mutatkozott torlódások kiküszöbölésére és a vizumkérdés kielégítő megoldására.

Madarassy-Beck Gyula dr. báró, „Idegenforgalom és kereskedelem” címmel tartott előadásában kifejtette, hogy ez a divathullám, amely Magyarországot kiemelte, meg ne szűnjék. Ha a szállók zsúfoltsága ismétlődni fog, az sokat árthat. Ami a vizum körül történik, az írvól játék az ország ellen. Ausztria harminc állammal szemben megszüntette a vizumkényszert, mi csak ötlet szemben. Az angoloknak csak próbáképpen engedélyeztük, pedig tavaly már 40%-kal több angol utasunk volt. Téves hogy idegen valuta miatt kell a vizum, hiszen a túlnyomó rész Bécsen át jött és schillinggel fizet a vizumért. Kifejti, hogy mily módon tudunk legtöbb kvalitatós idegent idevonzani. Nagyszámú adatot sorol föl a kereskedelem és idegenforgalom kapcsolatáról és további reformok megokolásául. Élesen bírálja a magyar kereskedelem ellen legutóbb elhangzott beszédeket.

Gundel Károly „A vendéglősipar mai helyzeté” címmel tartotta meg előadását. 1929-ben még csaknem 1500 iparigazolvány volt, míg 1935-ben már 930. Maga a forgalom 1926 óta 70%-kal esökkent. Viszont az ipar terhei folyton emelkedtek, legutóbb a fázisadó, az ásványvíz- és szódavízadó útján. Az idegenforgalmi propaganda azt célozza, hogy idehozzuk az idegent, de hogy itt is tartsuk, az már a szállón és vendéglőn múlik leginkább. Ehhez főképpen a nívó fenntartása szükséges. Új szálló nem kell, ma a szállók 50 százaléka sem foglalt. Ez pedig nem elég az üzemműködés fedezésére sem, nemhogy a renoválásokra elég volna. Kifejti, hogy milyen segítő módszerekre volna szükség.

Bársony Oszkár az idegenforgalmi statisztika adatait vizsgálta meg és fölvetette azt az ötletet, hogy legyen nálunk is tranzit-vizum, mint Jugoszláviában, (1 pengő), mert a drága vizum miatt nagyon kikapcsolódnak az átmenő forgalomból.

Gyömrey Sándor dr. a statisztikával kapcsolatban kifogásolja — nem a számokat, hanem a színész kommentárokat. Stein Sándor dr. a terhes, drága bejelentőlapok költsége ellen szólal föl, valamint egyes közözemek politikája ellen.

Váltkay Bertalan dr. min. tanácsos, az Idegenforgalmi Hivatal alelnöke kifejtette, hogy általánosan kívánják a vizum megszüntetését és keresik a megoldás módjait. A bejelentőlap 50 filléres terhet külföldiekre nézve már megszüntették. A zsúfoltságot tavaly főképp az okozta, hogy egyes kongresszusok és társas utazások rendezői ragaszkodtak eredeti dátumaihoz.

Balkányi Kálmán dr. a tárgyalás alatt lévő iparügyi novella veszélyeiről szól.

Tuske Jenő dr. MÁV főtanácsos fölvilágosítást adott a MÁV utazási kedvezményéről. Tavaly már csak 76 olyan nap volt, amikor nem lehetett kedvezményrel utazni.

Németh Aladár dr. a külföldi propaganda visszasságát bírálta.

Tausz Béla dr. egyes külföldi államok titkos intézkedéseiről számolt be, amelyek ellenünk irányulnak. Ezeknek ügyét külön ülésen fogják meg tárgyalni. Az elnök hangsúlyozta, hogy az aktuális vált hiteleket nem új szállók építésére, hanem a komoly standard fenntartására kell fordítani.

Új magyar élet.

Ez alatt a cím alatt jelent meg egy könyvecske, amelyet Benkő András fiatal poeta állított össze és adott ki, mint a címlapon mondja: „Magyarországi és amerikai magyarság számára.” A kiadót és szerzőt, aki „Bridgeport” és „Buffalói híradó” amerikai magyar újságok munkatársa és tudósítója, az a kedves és tiszteletreméltó szándék vezette, hogy az amerikai magyarokkal megismertessen több magyar fiatal poetát s ezeknek hazafias föllángolása az odakint született és angol iskolákban nevelkedett magyar gyermekeket a magyar érzésre tanítsa s a magyarságnak megmentse. A kötetben közel ötven hazafias, magyar érzéstől átitatott költemény sorakozik fel, a költők legtöbbje egészen fiatal, új hajtása a magyar poetának. Itt-ott egy-egy régibb poeta is szerepel, mint Sikl Sándor, Ádám Éva, Gegus Dániel, akik hazafias lírájuk javából adtak mutatót. A kötet második fele adja a költők areképét s életrajzi adatait. Benkő András csak díszeset érdemel, mert munkájával szolgálattot tesz a megnyomorított magyarságnak, különösen azzal, hogy munkáját az Amerikába elszakadt testvéreink között terjeszti.

Elmarad a templomépítkezés Kelenföldön, mert a főváros pénzügyi bizottsága levette a napirendről a tervet azzal az indoklással, hogy majd a szanalás befejezése után határoz a templomépítkezéséről járó kiadások megszavazásáról.

A magyarok nagy Istenének áldását kérem azok számára, akik jósággal és szeretettel voltak az évfordulón irántam.

VIRAÁG BÉLA